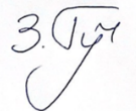

Міністерство освіти і науки України
Український католицький університет
Факультет суспільних наук

Кафедра соціології

Дипломна робота
«Співпраця ІТ-сектору та міської влади (на
прикладі міста Львів)»

Виконав студент 4 курсу бакалаврату за спеціальністю
«Соціологія», групи ССО-18Б
Турчиновський Захарій Володимирович

Науковий керівник:
Кандидат соціологічних наук,
Доцент кафедри соціології
Судин Данило Юрійович

Львів 2022

Зміст

Вступ	3
Розділ 1. Теоретичні підґрунтя дослідження співпраці ІТ-сектору як бізнесу та міської влади	6
1.1. Опис явища “підприємництво” через призму економіки та соціології.....	6
1.2. Розкриття специфіки ІТ-бізнесу	14
1.3. Розкриття поняття «міська влада» і аналіз кооперації ІТ-сектору та місцевого самоврядування	17
Висновки до Розділу 1	29
Розділ 2. Емпірична частина дослідження.....	30
2.1. Методологія дослідження.....	30
2.2 Аналіз результатів опитування	37
Висновки до Розділу 2	52
Загальні висновки	54
Список джерел та використаної літератури	56
Додатки.....	59

Вступ

Актуальність проблеми: Співпраця між бізнес-структурами, зокрема ІТ-сектору, та місцевим самоврядуванням є ключовим фактором при створенні успішного та прогресивного міського простору та покращення рівня життя його жителів. Для Львова, і для України в цілому, бізнес, тим більше ІТ-сектор, та місцеве самоврядування є відносно новими явищами. Причинами цьому є минуле України – приналежність до СРСР, а також те, що активний розвиток інформаційних технологій розпочався декілька десятиліть тому і є новим явищем не лише для України, а й для цілого світу. Якщо зосередитись на першій причині, то, як відомо, в Радянському Союзі була забороненою приватна власність, а отже капіталістичного ринку, таким, яким він є сьогодні, не могло бути. Також, якщо говорити про місцеву владу, то в СРСР вона не була автономною у прийнятті рішень, адже вся повнота влади була зосереджена в центрі. Місцеве самоврядування лише виконувало вказівки головного управління, воно не мало джерел фінансування, а отже було повністю залежним. Після розпаду СРСР ситуація суттєво змінилась. В Україні появились бізнес-структури. Поруч з цими змінами відбувся початок розвитку інформаційних технологій, що спровокувало створення перших ІТ-компаній. Також, важливо зауважити, що, відбулися реформи, які стосувались влади на місцях. Проте, як було згадано вище, з перспективи історичної соціології ці явища є новими для українського суспільства, а тому важливим є не лише функціонування ІТ-бізнесу та міського самоврядування по окремо. Натомість, важливо концентрувати увагу на регулярній співпраці цих структур, що призводить до прогресу та успіху суспільства. Враховуючи дані фактори, метою дослідження є аналіз сучасного стану та можливі перспективи розвитку такої кооперації задля прогресу міста та його жителів.

Мета роботи: Метою цього дослідження є виявлення та аналіз сучасного стану кооперації місцевого ІТ-бізнесу та міської влади на прикладі міста Львів, а також перспектив її розвитку.

Об'єкт роботи:

Об'єкт роботи:

- За критерієм загальної проблеми: співпраця між державними владними структурами та бізнесом.
- За критерієм носія проблеми: представники влади та ІТ-сектору.

Предмет роботи: співпраця ІТ-сектору та місцевої влади у Львові та фактори, які на неї впливають.

Основні завдання:

- З'ясувати та описати явище підприємництва через призму соціології та економіки.
- Провести інтерпретацію базових понять та розробити авторське визначення поняття “підприємництво”, опираючись на напрацювання в соціології та економіці.
- Розкрити специфіку ІТ-сектору як бізнес-явища.
- Описати сутність місцевої влади, використовуючи основні положення ключових теорій урбаністики.
- На основі емпіричного дослідження виявити основні форми співпраці міської влади та ІТ-сектору.
- З'ясувати основні фактори, що визначають форму та перебіг співпраці міської влади та ІТ-бізнесу.

- З'ясувати перспективи розвитку кооперації, а також виявити ключові фактори, які впливатимуть на цей процес.

Розділ 1. Теоретичні підґрунтя дослідження співпраці ІТ-сектору як бізнесу та міської влади

1.1. Опис явища “підприємництво” через призму економіки та соціології

1.1.1 Феномен підприємництва в економічній перспективі

Феномен ”підприємництво” уже протягом тривалого періоду часу є об’єктом багатьох наукових робіт та дискусій. Якщо аналізувати минулий досвід у дослідженні даного явища, то можна спостерігати ясновиражений дисбаланс між різними аспектами, які є важливими при вивченні підприємництва. У сучасному світі існує безліч підходів до вивчення підприємництва, що породжує велику кількість трактувань та визначень цього явища. Однак є визначення цього терміну, яке дозволить зрозуміти, на чому слід концентрувати увагу при соціологічному дослідженні феномену “підприємництво”. “Підприємництво - це складне соціально-економічне явище, яке міцно пов’язане з різними сферами суспільства: економічною, політичною, соціальною, культурною, правовою та іншими. Його зміст поступово змінювався в міру розвитку економічного життя суспільства залежно від зміни рівня розвитку продуктивних сил, відносин власності, ступеня розвитку виробничих відносин, форм науково-технічного прогресу, розвитку ринкових відносин і т.д.” (Сірий, 2008.). У цьому визначенні чітко спостерігається обширність підприємництва. Воно має вплив не лише на економічну сферу, а й на такі як: соціальну, правову, культурну, екологічну та багато інших. Зразу постає розуміння необхідності розглядати це явище через призму економіки, яка безпосередньо описує вплив на економічний стан, та соціології, яка розглядає підприємництво як фактор впливу на соціум, культуру, медицину та інші сфери життя. Саме тому цей феномен буде

розглянутий з точки зору таких наук як економіка та соціологія. В подальшому дослідженні братимуться до уваги висновки, зроблені після узагальнення досліджень підприємництва в соціології та економіці, для з'ясування його впливу на різні сфери життя під час кооперації бізнес-структур, зокрема ІТ-сектору, і місцевого самоврядування.

Розроблення теоретичної моделі підприємництва розпочалось ще у XVIII ст. Першими науковцями, які почали досліджувати це явище були: Д. Рікардо, А. Сміт, А. Маршалл та Р. Кантільйон, яких прийнято називати класиками економічної науки. Саме Річард Кантільйон ввів поняття “підприємництво” в науку. Для нього підприємець - людина, яка готова вкладати власні ресурси задля подальшої успішної реалізації свого продукту та отримання прибутку від цього. Підприємцями, на думку Річарда Кантільйона, були селяни, ремісники та купці, які власне і не мали чітко фіксованих прибутків.

Інший представник класиків економічної науки - Адам Сміт - мав подібне бачення особи підприємця, який також ризикує, сам проводить власну справу задля максимальної вигоди. Проте Сміт зазначав, що задовольняючи власні потреби, підприємець також впливав на реалізацію потреб суспільства (Сміт, 1953).

Натомість для Давіда Рікардо підприємцем був звичайний капіталіст або ж інвестор, який готовий поступатися власним прибутком задля задоволення інших потреб або спрощення процесу ведення власної справи (Рікардо, 1955).

Отже, теорії, які пропонували Кантільйон, Сміт і Рікардо відображають розуміння та трактування підприємництва в XVIII - на початку XIX століть. Проте протягом наступного століття підприємництво не посідало центрального

місця в дослідженнях економістів, і ним знову зацікавилися лише в середині ХХ століття.

Американський економіст Мілтон Фрідман розглядав підприємництво як процес взаємовигідного обміну між людиною, яка виробляє певні послуги/товари, та споживачем. Науковець зазначав, що бізнесмена не можна піддавати фізичному насиллю та маніпуляцій під час здійснення будь-якого вибору. Натомість, Фрідман наголошує на потребі допомоги підприємцям з боку влади. Правильні закони та права для підприємця можуть захистити бізнесмена і сприяти розвитку його підприємства (Фридман, 2006).

Отже, можна побачити, що теорії науковців змінювались протягом плину часу, проте, думки, які виникали в попередніх століттях влучно доповнюють більш сучасні теорії. Звичайно, що підприємець - це людина, яка першочергово шукає вигоду для себе, але попри це, вона впливає на суспільство, має важливі навички, досвід та цінності. Ця людина ризикує, приймає особисті рішення та є гнучкою до змін. Ключовими та базовими теоріями цього дослідження будуть напрацювання А. Сміта та М. Фрідмана, оскільки в теоріях саме цих науковців йдеться про взаємодію підприємця з суспільством та владою.

1.1.2. Підприємництво як соціологічне явище

Вагомий внесок у праці над явищем “підприємництво”, дослідженні та розробці нових, сучасних теорій вніс німецький соціолог Макс Вебер. Науковець у своїй роботі “Протестантська етика і дух капіталізму” вказував на важливу роль підприємця - він посідає центральне місце в суспільстві (Вебер, 1994). Вебер проаналізував чинники, які впливають на формування особи підприємця - релігійний, культурний та соціальний фактори. Саме ці аспекти, на думку вченого, формують ідеальний тип підприємця. Варто зазначити, що у Макса Вебера бачення поняття “підприємець” було дещо відмінним від

економічних його трактувань. Це була особа, якій не було характерне марнотратство, авантюризм і бажання збагачення будь-яким способом. Підприємець виконував виключно раціональні дії, мав високі моральні цінності та правильні цілі. Його метою було не власне збагачення, а відмінне виконання власних обов'язків та визначення якої користі його дії принесуть суспільству. Саме тому підприємець у роботах Вебера поставав як сильна духом/характером, виважена та цілеспрямована персона. Власне, науковець розглядав бізнес як стиль життя, "... при якому людина існує для діла, а не діло для людини" (Варналій, 2001). Важливим є й розуміння вченим терміну "дух" в даному контексті. Для Макса Вебера дух не є лише психологічним чи філософським аспектом, а й цілою структурою важливих психічних рис, які формують і підтримують підприємця (Комих, с. 28-30).

Важливу роль у вивченні підприємництва через призму соціології відіграв німецький економіст та соціолог Вернер Зомбарт. Він розглядав підприємництво персоніфіковано, тобто через особу, яка займається власною справою. Він розглядав підприємницьку діяльність як ключ до необмеженої влади та поваги зі сторони інших. Науковець визначив шість типів підприємця:

- феодали;
- спекулянти;
- державні діячі;
- розбійники;
- ремісники;
- купці;

Між кожною із груп існують суттєві відмінності, проте є два фактори, які пов'язують ці типи - бажання прибутку та готовність йти на ризик заради нього. Саме за допомогою аналізу особи підприємця, Зомбарт намагався дослідити та

пояснити зародження і розвиток підприємництва й, зокрема, капіталізму. Він визначив два аспекти “капіталістичного духу”, які допоможуть краще усвідомити його сутність - соціопсихологічний (окреслює так званий “міщанський дух”) та соціокультурний (описує “підприємницький дух” людини). Зокрема, друга складова поєднує в собі готовність до змін, бажання прибутку (збільшення капіталу) та інноваторства, які власне і притаманні особі, яка веде бізнес (Комих, с.28).

Ще одним вченим, який досліджував підприємництво, був австрійський економіст і соціолог Йозеф Шумпетер. Як і Макс Вебер, він розглядав підприємництво через аналіз особи бізнесмена. Для Шумпетера підприємцем є людина, яка має сильний характер, не подібна на інших, має власні високі цілі, створює інновації. Особі підприємця, за Шумпетером, характерні вплив на інших людей, візійність, бажання створювати щось нове, гострота мислення, володіння авторитетом та ініціативою (Шумпетер, 1992). Орієнтуючись на особу підприємця, науковець виділяє наступні функції бізнесу - впровадження інноваційних послуг/продуктів, зміна вектору розвитку підприємства, аналіз, дослідження нових ринків, вихід на них. Він наполягав на пов'язані особи бізнесмена з функцією, яку той відігравав для суспільства. Отже, поставивши в центр власної підприємницької теорії “нову” особу бізнесмена, Шумпетер спровокував економічний прогрес у ХХ столітті.

В еволюцію теорій, що стосуються підприємництва, вніс вагомий внесок австрійський науковець Л. фон Мізес. Головною відмінністю від його попередників було переконання, що бізнесмен може реагувати на будь-які зміни, приймати виважені та самостійні рішення, керувати й впливати на ситуацію на ринку (Руцишин, 2019). Отже, бачення підприємницької діяльності кардинально змінилось: бізнесмену тепер притаманний не лише ризик, а й стратегічне мислення, планування та далекоглядність, які збільшують шанс на успішну реалізацію ідеї.

Підсумовуючи думки, які висловлювали соціологи, котрі одними з перших у своїй галузі почали досліджувати явище “підприємництво”, варто зауважити на їхній концентрації на особу підприємця (притаманні їй риси характеру, цілі), на вплив, який завдає суспільству бізнесмен та формування інститутів підприємництва (Кацьора, 2013). Власне, якщо говорити про схожі аспекти в теоріях соціологів, то першочергово слід зауважити дослідження підприємництва шляхом аналізу особи, яка ним займається. Усі вказують, що це сильна духом, мудра, цілеспрямована та візійна людина, якій притаманні високі цінності. Проте, на відміну від Вебера та Шумпетера, підприємець Зомбарта сконцентрований лише на власному розвитку, статусі в суспільстві та збагаченні. Звичайно, бізнесмен, якого описують Макс Вебер та Йозеф Шумпетер, також націлений на прибуток, проте його також турбує стан суспільства, який вплив він чинить на соціальні групи, бажає змінювати його та розвивати.

Оскільки об’єктом дослідження виступає співпраця між бізнесом, зокрема ІТ-сектору, та місцевим самоврядування, то більша увагу буде приділена теоріям Вебера, Шумпетера, оскільки підприємець, який має бажання співпрацювати з місцевою владою повинен розуміти, що чинить вплив на місцеві соціальні групи, і він точно має здатність до стратегічного мислення.

Також, у зв’язку з тим, що в подальшому теоретичне підґрунтя буде застосоване для висвітлення ситуації в Україні, зокрема у місті Львів, то важливо також розглянути роботи наших сучасних, українських, соціологів.

Важливу роль в формуванні сучасної парадигми підприємництва відіграв соціолог Євген Сірий. На його думку, підприємство складається з трьох аспектів:

1. Це соціальне явище, яке є звичним для сучасного світу, реалізація якого вказує на різного типу потреби певних соціальних груп.

2. Це соціокультурне заняття, яке вимагає, набутих протягом усього життя, навичок, досвіду та знань.
3. Це особлива форма праці, яка базується на індивідуальному чи колективному рівні (вибір стратегії, ставлення цілей, прийняття ідей реалізації бажаного). (Сірий, 2010)

Варто зазначити, що для Євгена Сірого підприємець також посідає центральне місце при вивченні цього явища. Виходячи з його візії, бізнесмен також набуває різних “форм”:

- суб’єкт підприємницької (економічної) справи. Особа виконує функції, необхідні для досягнення бажаного результату.
- суб’єкт власності. Персона посідає певне місце в суспільстві, отримуючи свій статус.
- суб’єкт соціальної ролі. Людина, яка завдяки власним умінням та знанням, відіграє важливу роль у соціальній групі.

У своїх дослідженнях В. Пилипенко робить акцент саме на з’ясуванні механізмів, які породжують та підтримують підприємницьку діяльність. За його висновками бізнес складається з наступних чинників: мотив цілі, механізм її впровадження, ризик та витрати (Кацьора, 2013).

Підсумовуючи всі теорії про підприємництво, які були описані в цьому розділі, можна зробити висновок, що цей феномен слід вивчати й досліджувати міждисциплінарно, а саме за допомогою соціології, економіки

та похідних від економіки наук (психологія ведення бізнесу, основи підприємства, менеджменту й багато інших). Економісти також розглядають особу, яка займається підприємницькою діяльністю, але натомість роблять більший наголос на аспектах розвитку, ведення бізнесу. Також вони розглядають можливості збільшення капіталу бізнесмена, тобто надходження

прибутку. Саме дослідження економістами підприємництва вплинуло на зацікавленість цим явищем соціологів.

Соціологія розглядає підприємництво та бізнес діяльність безпосередньо через особу підприємця. Береться до уваги його характер, навички, знання. Акцент робиться на ролі підприємця, яку він відіграє для суспільства. Варто зазначити, що до уваги соціологів потрапляє й статус, який бізнесмен посідає в соціальних групах завдяки власному успіху чи невдачі. Також вони звертають увагу на такий аспект, як автономність і можливість приймати важливі й ризиковані рішення особисто. Іншими словами, соціологи вивчають соціокультурну сторону цього явища. Саме тому важливим є розуміння потреби розглядати підприємництво через призми різних наук, оскільки дане явище має вплив як на особистість, суспільство, так і на економічний благоустрій останнього.

Також, базуючись на напрацюваннях в економіці та соціології, можна зробити висновок, що підприємництво - це міждисциплінарне економіко-соціальне явище з великою кількістю функцій, з яких основною є вироблення товарів та послуг з ціллю отримання прибутку. Підприємництво чинить вагомий вплив на суспільство та на такі сфери як: економіка, культура, медицина, право, соціальний захист та інші, в тому числі і при співпраці з міським самоврядуванням. Підприємництво слід розглядати через особу, яка займається підприємницькою діяльністю, беручи до уваги її характер, свободу, цінності, візійність та інтелект. Саме це визначення поняття «підприємництво» буде центральним при проведенні дослідження.

1.2. Розкриття специфіки ІТ-бізнесу

Зрозумівши чим є таке явище як «бізнес», як він функціонує, якими є його цілі, а також які риси та характеристики є притаманні особі підприємця, варто сконцентрувати увагу на ІТ-бізнесі, який у цьому дослідженні виступає одним з двох сторін кооперації. Насамперед, важливо зауважити, що для більш коректного та ефективного проведення подальшого дослідження критично важливим є розуміння що таке «інформаційні технології», як вони впливають на бізнес та чим є ІТ-сектор та яким є його поточний стан у світі, які переваги та недоліки йому притаманні, а також якими є його перспективи розвитку. Також, відповідно до теми дослідження, вартим уваги буде опис ІТ-бізнесу безпосередньо у Львові.

Якщо розглядати що означає явище «інформаційні технології», то автори навчального посібника «Інформаційні технології в бізнесі» пропонують наступне визначення: «Інформаційні технології – це все, що пов'язано з обробленням, зберіганням і передачею даних. Вони оточують нас у всіх сферах життя: записна книжка в телефоні – це база даних, новинний сайт – це зверстаний програмний код, бортовий комп'ютер автомобіля – спеціальна обчислювальна система». (Шевчук І.Б., Старух А.І., Васьків О.М. та ін.; за заг. ред. І.Б. Шевчук, 2020)

Відповідно до цього визначення стає зрозумілим, що інформаційні технології у 2022 році є невід'ємною складовою усіх сфер життя людини і бізнес-сектор у цьому випадку не є виключенням. Більше того, варто розуміти, що вплив, який вчинили та продовжують це робити, інформаційні технології на сферу підприємництва є суттєвим. Підтвердженням цієї думки є твердження економіста з університету Діпонегоро (Індонезія) Мойсея Іздорі Мгунди. Зокрема, у своїй роботі «The Impacts Information Technology on Business» він стверджує, що «інформаційні технології (ІТ) є одним з важливих факторів, які

допомагають бізнесу проникнути на новий ринок, щоб бути інноваційним і створювати нові продукти та послуги, які сприяють зростанню бізнесу та компанії. Революція ІТ та Інтернету сприяє видатній продуктивності економіки в бізнес-секторі, завдяки обміну інформацією за допомогою Інтернету та електронних пристроїв полегшує доступність ведення бізнесу між компаніями по всьому світу». (Moses Isdory Mgunda, 2019) Стає зрозумілим, що вплив, який чинять інформаційні технології на бізнес, є виключно позитивним, адже вони можуть дозволити оптимізувати буквально кожну складову підприємства і забезпечити його розвиток в цілому, до прикладу через вихід на нові ринки або залучення більшої кількості клієнтів.

Активне створення та поширення інформаційних технологій в Україні, а також їх значний вплив на бізнес-середовище спровокувало розвиток ІТ-бізнесу тут, а відтак збільшення кількості ІТ-компаній. У зв'язку з тим, що ці підприємства працюють у галузі, яка й надалі активно масштабується, ІТ-бізнес має власні суттєві переваги:

- Розвиток;
- Визнання;
- Перспективи;
- Висока заробітна плата;
- Цікаві проекти;
- Комфортні умови. (Шевчук І.Б., Старух А.І., Васьків О.М. та ін.; за заг. ред. І.Б. Шевчук, 2020)

Всі ці переваги вказують на те, що поточний стан ІТ-сектора в є більш ніж задовільний, а перспективи розвитку та масштабування є значними (збільшення кількості працівників у зв'язку з вигідними умовами праці, залучення великої кількості інвестицій, тощо). Натомість, варто також зазначити ризики ІТ-індустрії, які можуть негативно впливати на її зростання. Відтак, автори

навчального посібника «Інформаційні технології в бізнесі» зазначають наступні проблеми:

- «Обшуки в ІТ-компаніях;
- Оподаткування ІТ-галузі;
- Поганий доступ до інфраструктури та розміщення телекомунікаційного обладнання;
- Недосконала законодавча база» (Шевчук І.Б., Старух А.І., Васьків О.М. та ін.; за заг. ред. І.Б. Шевчук, 2020).

Оскільки у дослідженні об'єктом є кооперація ІТ-компаній та місцевого самоврядування у місті Львів, є потреба в висвітленні сучасного стану та перспектив розвитку ІТ-сектору безпосередньо у Львові. Станом на 2015 рік в місті було зареєстровано 192 ІТ-компанії, з яких – 4 великі (400+ працівників), 16 середніх (150-300 працівників), 99 малих (10-110 працівників) та 73 мікрокомпанії (3-7 працівників). (Lviv IT Cluster, «Дослідження ІТ-ринку Львова, 2015, ст.11) За 2015 рік оборот в галузі дорівнював приблизно 280-300 мільйонів доларів США, що склало 2,7% від ВРП Львова. (Lviv IT Research, 2015) Також важливим показником є те, що 61,5% опитаних працівників ІТ-індустрії вказали, що становище галузі є «радіше сприятливим», 23,1 % стверджують, що становище є «абсолютно сприятливим» і лише 15,4% вказали, що стан має свої як переваги, так і недоліки. (Lviv IT Research, 2015) Якщо говорити про думку респондентів щодо перспектив розвитку ІТ-сектору у Львові, то 84,6% опитаних переконані, що «Ситуація покращиться», 7,7% обрали варіант «Ситуація значно покращиться» і ще 7,7% вважають, що «Ситуація не зміниться». (Lviv IT Research, 2015)

Відповідно до висвітлених вище даних, стає очевидним те, що ІТ-сфера у місті Львів станом на 2015 рік перебувала у стабільному та прибутковому стані. Більше того, значна більшість працівників цієї індустрії переконані, що ситуація сприяє розвитку ІТ-сектору.

1.3. Розкриття поняття «міська влада» і аналіз кооперації ІТ-сектору та місцевого самоврядування

1.3.1. Опис основних теорій урбаністики

Оскільки метою цієї роботи є дослідження співпраці ІТ-бізнесу та місцевої влади, то, після аналізу підприємництва, слід розкрити феномен місцевого самоврядування. Проте, задля кращого розуміння причин становлення такого явища як “міська влада”, а також її завдань, цілей та способів функціонування, першочергово слід описати чим є місто/міський простір в соціологічних теоріях.

Адам Сміт, теорію підприємництва якого було описано у попередньому розділі, також досліджував і міський простір. На його думку, місто постає як результат науково-технічного прогресу, збільшення кількості підприємств і, відповідно, зростання продукції, яка виготовляється на них. Саме масштабність підприємств, кількість продукції та робочих місць відрізняло місто від села. Сміт стверджував, що великі фабрики та заводи просто не змогли б повноцінно функціонувати в селах. Фактично, соціолог поєднав такі явища як: індустріалізація та урбанізація (Трубина, 2011).

Різка зміна поглядів на спосіб вивчення міста відбулась лише на початку ХХ століття, коли Макс Вебер почав досліджувати місто, не як наслідок економічного розвитку, а політичного. Таким чином, місто, на думку Вебера, є наслідком історичного процесу, протягом якого суспільство створювало адміністративні, політичні, правові інститути, які забезпечували розвиток та функціонування міста. Таке явище він називав інституціональною раціоналізацією, а її результат - бюрократію (Вебер, 1990).

Ще одним науковцем, який в ХХ столітті досліджував місто, був Георг Зіммель. На його думку, соціальний простір - це не абстрактні межі або

кордони, які його позначають, не місце, яке створене для проживання людей. Навпаки, люди породжують місто. Тому, воно повністю складається та функціонує через дії особи, яка проживає в цьому просторі, та через її взаємини з іншими мешканцями. Також, Георг Зіммель розглядав таке явище, як закріпленість людини до певного простору. Тобто, людина повинна бути пов'язана з певним місцем: містом, країною. Прикладом просторової закріпленості може бути громадянство, яке власне і вказує на приналежність людини до будь-якої країни, що, власне, і є простором. Проте, хоч соціолог і вказує на необхідність закріпленості особи до простору (міста, регіону, країни), він не заперечує можливості людини бути мобільною, змінювати місце проживання, місце праці, подорожувати, тощо. (Малес Л. В., Серета В. В., Соболевська М. О., Сорока Ю. Г. та інші, 2010).

Напрацювання Георга Зіммеля стали основою для вивчення міського простору американським соціологом Робертом Парком, який був одним із засновників Чиказької школи соціології. Парк, своїми роботами, зробив вагомий внесок у розвиток соціології міста. Для вченого місто поставало як організм, в якому є нескінченна кількість соціальних аспектів, які довільно розвиваються й не піддаються впливу населення та його дій. Міське населення він розглядав як загально, так і при відношенні певних соціальних груп до географічно окреслених ареалів (районів) (Парк, 2006).

Тому, соціальні відносини та соціальні взаємодії в межах одного міста можуть суттєво відрізнитись, а тому слід досліджувати як місто та проблеми його жителів як в цілому, так і опосередковано.

Згодом науковці, які досліджували місто та його простір почали концентрувати увагу не так на сутності та походженні міста, як на його недоліках, проблемах, з якими стикались мешканці, його політичній та економічній складовій.

Отже, після аналізу описаних вище теорій про походження та функціонування міста, не можна виділити одну чи дві, які б найкраще описували таке явище як “місто”. Натомість, якщо поєднати головні ідеї кожної теорії, то можна зробити висновок, що місто/міський простір - це складний організм, який постав внаслідок як науково-технічного прогресу, так і людських взаємин і відносин, так і формування його мешканцями різних соціальних інститутів. Останні, в свою чергу, забезпечують існування географічних меж, прив'язаність людини до власного міста/простору, можливість бути мобільною.

Саме для цього й було проаналізовано та описано теорії, які розкривають міський простір: для розуміння наскільки місто є складним явищем, якому притаманно багато важливих аспектів та проблем. Тільки після усвідомлення цього, можна передбачити, що у міських громадах повинні бути свої лідери, які будуть організовувати та забезпечувати довготривале існування міста, успішний його розвиток, шляхом реалізації ідей членів громади та безпосереднім зв'язком з місцевими та державними органами управління.

1.3.2. Розкриття поняття “місцеве самоврядування”

У своїх працях французький соціолог Алексіс де Токвіль зазначав, що самоврядування існує в кожного народу, адже це саме воно дає можливість представляти інтереси громади, розвивати її та утримувати. Більше того, Токвіль стверджував, що “інститути самоврядування відіграють для встановлення незалежності ту ж роль, що і початкові школи для науки; вони відкривають людям шлях до свободи і вчать його користуватися цією свободою, насолоджуватися її мирним характером. Без інститутів самоврядування нація може сформувати уряд, проте істинного духу свобод вона так і не отримає. Скороминуці пристрасті, тимчасові інтереси, випадкові

обставини можуть створити лише видимість незалежності, однак деспотизм, загнаний всередину суспільного організму, рано чи пізно знову з'явиться на поверхні” (Токвіль, 1992). Отже, можна зрозуміти, що соціолог вбачав першоджерело влади саме в місцевому самоврядуванні, а не в центральних державних органах влади, як може здатися на перший погляд. Оскільки громади не отримують влади від держави, то вони, навпаки, делегують частину своїх повноважень державним установам. Проте, коли постають проблеми/завдання державного рівня (тобто від прийнятих рішень залежать усі безпосередньо усі громади в країні) інститути самоврядувань зобов'язанні підкорюватись державі (Луценко, 2015).

Ще одним науковцем, який досліджував місцеве самоврядування був Джон Стюарт Мілль. Він розглядав інститути місцевого самоврядування як спосіб виховання та розвитку політичної та суспільної свідомості серед жителів місцевих громад. На його думку, населення не має багатьох можливостей впливати на справи загальнонаціонального рівня. Проте, якщо говорити про місцеві органи влади, то тут роль людини значно зростає, оскільки шанс отримати місце/посаду в органі місцевого самоврядування є значно вищим. Також Мілль вважав, що місцеве самоврядування є необхідною умовою для успішного правління державою (Мілль, 2001).

Розглянувши двох теоретиків: Алексіса де Токвіля та Джона Стюарта Міля, можна зробити висновок, що місцеве самоврядування є обов'язковим аспектом країни, яка прагне економічного розвитку, адже саме воно бере на себе відповідальність за захист жителів певної соціальної громади, представлення їхніх інтересів та розвиток міста. Звичайно, цим може займатись і держава, проте головною перевагою міської/місцевої влади, що вона набагато краще розуміє потреби та проблеми громади, до якої вона належить. Потрібно зауважити, що хоч місцеве самоврядування представляє, захищає та реалізовує інтереси власної громади, але цей орган все ж постає цілком самостійним

явищем, а представники самоврядування - це люди, які внаслідок делегування їм додаткових повноважень громадою, можуть самостійно приймати важливі рішення щодо місцевих жителів, яких вони представляють. Проте, у зв'язку з темою дослідження, є коректним розглянути місцеве самоврядування ще й за допомогою інших джерел та безпосередньо через приклад України.

Автори навчального курсу “Укрбаністика: сучасне місто” пропонують наступне визначення: «Місцеве самоврядування - це право і спроможність територіальної громади самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів (Конспект лекції «Управління містами. Міська демократія») Одна з гіпотез походження місцевого самоврядування пов'язувала його з різними поглядами та інтересами громад, які були в одній державі. Саме тому завданням місцевих самоврядувань було відстоювання інтересів населення власної громади. Натомість інша гіпотеза вказувала на те, що будь-якого роду справи є державними, проте деякі з них простіше просто делегувати місцевим органам влади, оскільки останні краще розуміли в який спосіб краще їх реалізовувати чи вирішувати.

Також, доцільним є аналіз моделі місцевої влади: континентальну та англо-американську. В першій діяльність місцевої влади контролюється органами, які сформовані урядом. При англо-американській моделі місцеве самоврядування є підпорядкованим лише уряду, і ніяких додаткових місцевих органів немає.

Тепер, дослідивши думки щодо походження місцевого самоврядування та їх моделей, я розгляну це поняття на прикладі України.

В Конституції України місцева влада трактується так: «Місцеве самоврядування в Україні - це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста - самостійно або під

відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України» (Верховна Рада України, 1997). Отже, опираючись на Конституцію, можна зробити висновок, що уряд України не намагається зосередити всю повноту влади у себе, натомість він дозволяє вирішувати локальні проблеми та приймати рішення, які впливатимуть на розвиток сіл/міст на рівні місцевого самоврядування.

Ще одним важливим аспектом місцевого самоврядування є його фінансування та бюджетування. Як було згадано вище, райони та області, які підпорядковуються держадміністраціям, отримують фінансування від останніх. Міста, які ж не є в складі районів та є менш залежними від обласних адміністрацій, мають власні бюджети та живуть за власними доходами. Способів отримання доходів до міського бюджету є багато: місцеві податки, адміністративні послуги, оренда комунальної території, продаж землі, участь в грантах (Конспект лекції «Управління містами. Міська демократія»).

Підсумовуючи цей підрозділ, варто повернутись до теорій соціологів. Саме вони висловлювали думку, що для розвитку будь-якої держави необхідно створювати та підтримувати місцеве самоврядування, бо це є хорошою нагодою делегувати частину обов'язків держави на інститути місцевої влади. Важливим є ще й те, що саме через місцеву владу населення країни може чинити більший вплив на державу. Також варто пам'ятати про суб'єктивність місцевої влади: можливість її представників приймати самостійні рішення, які стосуються громади, а не виносити кожне рішення на референдум, до прикладу. Розглянувши різні моделі місцевого самоврядування, його стан в Україні: функції, підпорядкованість вищим органам, фінансування, було отримано необхідну інформацію для аналізу його співпраці з ІТ-бізнесом.

1.3.3. Теоретичні моделі співпраці між ІТ-бізнесом та міською владою та можливість їх використання у дослідженні м. Львова

Кооперація між державою, громадським сектором та бізнесом є важливим інструментом, який дозволяє країні розвивати власну економіку та рівень життя своїх громадян. Володимир Кузьмінський у своїй книзі “Управління неприбутковими організаціями” вказує на розвиток економіки держави саме через наявність в ній трьох секторів: державного, приватного та неприбуткового (громадського). Державний сектор першочергово відповідає за такі сфери як: охорона здоров’я, освіта, соціальний захист населення, екологія та економіка. Саме цей сектор виконує перерозподіл доходу від бізнес-структур. Приватний сектор - це підприємництва, бізнеси, які функціонують самостійно, а їхньою метою є забезпечення прибутку. Коли термін тільки виник, то до неприбуткового, громадського сектору належали лише приватні лікарні, університети, школи, які хоч і отримували певний дохід, проте одразу скеровували його на власний подальший розвиток. Згодом, почали з’являтися і інші громадські організації, проте ціль в них була схожа - реалізація потреб та захист інтересів людей. Володимир Кузьмінський розробив модель співпраці між цими трьома секторами (див. Рисунок №1), в якій можна спостерігати чіткий поділ обов’язків, сфер відповідальності та сфери, які, за допомогою кооперації, можна розвинути (Кузьмінський, 2006).

Рисунок №1

Рис. 1. Межі між третім, державним та приватним секторами

(Кузьмінський, 2006).

Ще одним автором моделі кооперації між державою, громадським сектором та бізнес-структурами є Анатолій Бондар. Явище кооперації між цими трьома секторами він називає “міжсекторне партнерство”, яке, на думку автора, виступає комплексом взаємовідносин між органами влади, суспільством та бізнесу, що дає змогу вирішувати національні проблеми, розвивати всі важливі сфери життя шляхом фінансування успішних громадських проектів. Модель співпраці, яку розробив Бондар, має вигляд трикутника (див. Рисунок №2).

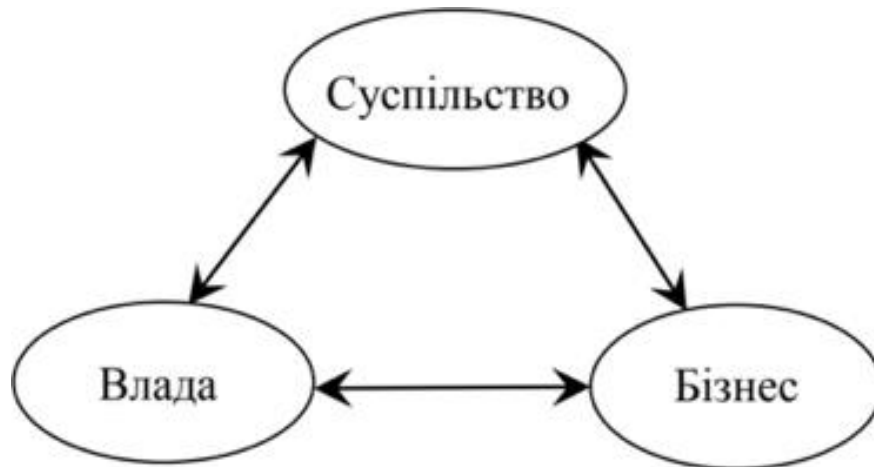

Рис. 2. Модель міжсекторної кооперації

(Бондар, & Смоленніков, 2016)

При цьому автор звертає увагу на функції та обов'язки, які повинна виконувати кожна сторона задля успішної співпраці та досягнення від неї максимально успішних результатів:

- створення комфортних умов для роботи інших учасників кооперації;
- здійснення самоконтролю;
- делегування певних повноважень іншому сектору, якщо є усвідомлення того, що він зможе краще їх реалізувати (Бондар, & Смоленніков, 2016).

Натомість автори В. Слюсаренко та В. Газуда вказують на більшу кількість правил, які учасники тристоронньої співпраці повинні дотримуватись. Правила є наступними:

- законність;
- рівноправність усіх сторін;
- участь держави в реалізації соціальних ініціатив;
- свобода при виборі та обговоренні аспектів, які є важливими для міжсекторної співпраці;
- відповідальність щодо прийнятих рішень;
- обов'язкова реалізація прийнятих завдань;
- відповідальність щодо реалізації завдань, які слід виконати;
- контроль не лише за власним сектором, а й за іншими сторонами кооперації (Газуда & Слюсаренко, РІК ст. 82).

Аналізуючи ситуацію з співпрацею між міською владою та бізнес-структурами, яка складається у місті Львів, варто звернути увагу на усвідомленні обох сторін необхідності такої кооперації та бажання її активної реалізації, в першу чергу для розвитку міста. Про це свідчать неодноразові заяви мера Львова, Андрія Садового. Ось одна з них: “Львівська міська рада приділяє багато уваги та зусиль для підтримання місцевого економічного розвитку як невід’ємної складової сталого розвитку міста. Розвинута конкурентоздатна економіка створює в містах робочі місця, забезпечує дохід для мешканців, власників бізнесу і через податкові виплати наповнює бюджет міста” (Львівська міська рада, 2018). Ця думка вказує на те, що представник місцевого самоврядування міста Львів вбачає необхідність сприяння прогресу львівських бізнесів, оскільки це напряду допомагає розвивати як економіку, так і місто в цілому. Отже, приймаючи відповідні вигідні закони, надаючи свободу підприємцям, забезпечуючи безпеку, міська влада створює вигідні умови для

започаткування бізнесу чи його розвитку у Львові. Представники бізнес-структур також дотримуються своїх обов'язків перед місцевим самоврядуванням. Прикладом цього є рейтинг серед міст України за 2019-ий рік щодо доходів від сплачених податків, в якому Львів знаходиться на першому місці (Львівська міська рада, 2020). Ще одним прикладом свідомості львівських підприємців та їх бажання розвивати місто є заснування ще у 2005-му році Комітету Підприємців Львівщини, ціллю якого є проведення максимально прозорого бізнесу, з підтримкою з боку влади. Відповідно, ще однією метою комітету є прогрес Львова.

Якщо говорити про безпосередню проектну співпрацю між місцевим самоврядуванням та ІТ-бізнесом, то важливу роль відіграє активний розвиток ІТ-індустрії в місті, а також її поширення. Варто також зауважити, що міська влада Львова цілком підтримує і сприяє розвитку цієї галузі бізнесу. Така позиція є можливою внаслідок ймовірного розуміння представниками місцевого самоврядування того, що співпраця саме з ІТ-сектором сприятиме виконання великої кількості завдань та цілей, а відтак сприятиме модернізації та розвитку самого міста та його жителів. Зокрема, у дослідженні «Lviv IT Research», яке було проведене Львівським ІТ Кластером за підтримки Соціологічної агенції «Фама», було вказано які ІТ-рішення є необхідними для Львова. Ними є: налагодження процесу проведення електронних виборів, запровадження e-governance, розробка та впровадження концепції «Smart city», оптимізація процесу видачі паспортів, запровадження сервісу онлайн-черг у державні та комунальні установи, створення єдиної системи для ЖКГ, оптимізація освітніх процесів, розробка та запровадження електронного квитка, створення та реалізація проекту «Green energy» та багато інших проектів. (Lviv IT Research, 2015) Варто зауважити, що вже на даний момент відбувається кооперація щодо реалізації деяких з перелічених проектів. Відтак, Василь Мальчик, провідний юрист ІТ-компанії SoftServe, стверджує: «Сфера ЖКГ. В цьому питанні вже є

частковій напруженості, в тому числі навіть нашої компанією є впровадження по Львову: розробка веб-сайту, який дає можливість людині вносити свої дані про показники лічильників. Інтеграція всіх ЖЕКів в єдину систему, коли людина може сплачувати за допомогою платіжних систем свої комунальні платежі. Можливо, проект ще мало прорекламований, але це рішення вже існує». (Lviv IT Research, 2015). Також важливим є й прагнення до співпраці не лише членів міської влади Львова, а також й представників ІТ-сектору. Зокрема, Андрій Ганкевич, директор зі стратегічного розвитку компанії Eleks та член наглядової ради Львівського ІТ Кластеру, каже: «Зважаючи на досвід нашого ІТ Кластеру, я бачу велику перспективу у розробці ІТ-рішень великими компаніями на некомерційній основі. Тут ми працюємо, власне, у форматі випереджувальної стратегії, і нашою метою є створення якомога більш комфортного середовища для життя та бізнесу у Львові та Україні. Найбільш важливі наші проекти у цій сфері стосуються електронного самоврядування та посилення обороноздатності країни». (Lviv IT Research, 2015).

Відповідно до цього, можна припустити, що обидві сторони такої співпраці є зацікавленими в реалізації спільних проектів задля розвитку міста та підвищення рівня життя містян у ньому. Сучасний стан двосторонньої кооперації між міським самоврядуванням та ІТ-сектором перебуває на стадії активного розвитку й має чітко виражені перспективи.

Висновки до Розділу 1

Отже, саме у Львові найкраще налагоджений механізм кооперації не лише бізнесу та міської влади, а й за участі громадського сектору. При описі співпраці у Львові, я зауважив, що механізм її реалізації містить в собі окремі аспекти з кожної моделі співпраці, які описував вище. Я вважаю, що кейс міста Львів є хорошим прикладом кооперації, де кожна з сторін намагається якнайкраще виконувати свої обов'язки, пам'ятаючи та дбаючи про представників інших секторів, що й забезпечує цьому місту процвітання та прогрес.

Отже, базуючись на аналізі співпраці між бізнесом та міською владою у місті Львів, я можу висвітлити гіпотези, які стосуються факторів цієї співпраці та її форми реалізації.

Факторами, які породжують співпрацю між бізнес-структурами та місцевим самоврядуванням у місті Львів, на мою думку, є:

- прагнення обох учасників кооперації розвивати місто;
- усвідомлення міською владою того, що ця співпраця є успішним інструментом для реалізації власних ініціатив та проектів;
- розуміння представників бізнесу впливу співпраці на власні підприємства: забезпечення вигідних умов існування та прогресу.

Саме ці фактори, їх усвідомлення дозволяє створювати взаємовигідну кооперацію між двома структурами.

Говорячи про ситуацію у Львові, я можу припустити, що рівень розуміння цих факторів є високим, якщо судити з сплати підприємцями Львова податків, та відносно успішне використання цих доходів міською владою.

Розділ 2. Емпірична частина дослідження

2.1. Методологія дослідження

2.1.1. Мета дослідження

Метою цього дослідження є виявлення та аналіз сучасного стану кооперації місцевого ІТ-бізнесу та міської влади на прикладі міста Львів, а також перспектив її розвитку.

2.1.2. Об'єкт та предмет дослідження

Об'єкт роботи:

- За критерієм загальної проблеми: співпраця між державними владними структурами та бізнесом.
- За критерієм носія проблеми: представники місцевої влади та ІТ-сектору.

Предмет роботи: співпраця ІТ-сектору та місцевої влади у Львові та фактори, які на неї впливають.

2.1.3. Визначення проблеми

Співпраця між бізнес-структурами, зокрема ІТ-сектору, та місцевим самоврядуванням є ключовим фактором при створенні успішного та прогресивного міського простору та покращення рівня життя його жителів. Для Львова, і для України в цілому, бізнес, тим більше ІТ-сектор, та місцеве самоврядування є відносно новими явищами. Причинами цьому є минуле України – приналежність до СРСР, а також те, що активний розвиток інформаційних технологій розпочався декілька десятиліть тому і є новим явищем не лише для України, а й для цілого світу. Якщо зосередитись на першій

причині, то, як відомо, в Радянському Союзі була забороненою приватна власність, а отже капіталістичного ринку таким, яким він є сьогодні, не могло бути. Також, якщо говорити про місцеву владу, то в СРСР вона не була автономною у прийнятті рішень, адже вся повнота влади була зосереджена в центрі. Місцеве самоврядування лише виконувало вказівки головного управління, воно не мало джерел фінансування, а отже було повністю залежним. Після розпаду СРСР ситуація суттєво змінилась. В Україні появились бізнес-структури. Поруч з цими змінами відбувся початок розвитку інформаційних технологій, що спровокувало створення перших ІТ-компаній.

Також, важливо зауважити, що, відбулися реформи, які стосувались влади на місцях.

Проте, як було згадано вище, з перспективи історичної соціології ці явища є новими для українського суспільства, а тому важливим є не лише функціонування ІТ-бізнесу та міського самоврядування по окремоті. Натомість, важливо концентрувати увагу на регулярній співпраці цих структур, що призводить до прогресу та успіху суспільства. Враховуючи дані фактори, метою дослідження є аналіз сучасного стану та можливі перспективи розвитку такої кооперації задля прогресу міста та його жителів.

2.1.4. Завдання дослідження

Для успішної реалізації поставленої мети дослідження (виявлення та аналіз сучасного стану кооперації місцевого ІТ-бізнесу та міської влади на прикладі міста Львів, а також перспектив її розвитку) визначені наступні завдання:

- Виявити основні форми співпраці міської влади та підприємництва в сфері ІТ.
- З'ясувати основні фактори, що визначають форму та перебіг співпраці.
- З'ясувати перспективи розвитку кооперації, а також виявити ключові фактори, які впливатимуть на цей процес.

2.1.5. Теоретична інтерпретація понять

У даній частині роботи запропоновані трактування понять, які найбільш часто використовуються протягом дослідження:

- Підприємництво - це міждисциплінарне економіко-соціальне явище з великою кількістю функцій, з яких основною є вироблення товарів та послуг з ціллю отримання прибутку. Підприємництво чинить вагомий вплив на суспільство та на такі сфери як: економіка, культура, медицина, право, соціальний захист та інші, в тому числі і при співпраці з міським самоврядуванням. (Авторське визначення)
- ІТ-сектор - це категорія запасів, що стосуються досліджень, розробок або розподілу технологічно обґрунтованих товарів і послуг. Цей сектор містить підприємства, що обертаються навколо виробництва електроніки, створення програмного забезпечення, комп'ютерів або продуктів і послуг, пов'язаних з інформаційними технологіями. (Frankenfield, 2022)
- Місцеве самоврядування - це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста - самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. (Верховна Рада України, 1997)
- Соціальна практика - вид практики, в ході якої конкретно-історичний суб'єкт, використовуючи соціальні інститути, організації та установи, впливаючи на систему суспільних відносин, змінює суспільство і розвивається сам. (Шугальський, 2012)

2.1.6. Дослідницькі питання та гіпотези дослідження

У рамках дослідження намагатимемось відповісти на наступні дослідницькі запитання:

- Чи існує серед представників ІТ-сектору та представників місцевого самоврядування чітке переконання, що кооперація бізнесу в ІТ-сфері та міської влади є необхідною?
- Чи існує бачення між учасниками такої співпраці щодо її позитивних результатів для міста?
- Що впливає на готовність обох сторін до кооперації?
- Чи є приклади успішно зреалізованих спільних проєктів, які допомогли вирішити певну проблему в місті та сприяли розвитку інфраструктури в ньому?
- Які фактори впливають на негативний результат такої співпраці?
- Чи існує, на думку представників ІТ-бізнесу та міської влади, потреба в покращенні й розвитку окремих процесів такої кооперації?

Базуючись на висвітлених дослідницьких питаннях, можемо описати основні гіпотези цього пілотного дослідження:

- Серед власників й працівників ІТ-сектору та міської влади міста Львів існує чітке переконання що кооперація між ними є необхідною.
- Сторони такої співпраці мають чітке бачення щодо її позитивних результатів та наслідків для міста.
- Чинники, які впливають на готовність і мотивацію до такої кооперації: прагнення обох учасників співпраці розвивати місто; усвідомлення міською владою того, що ця співпраця є успішним інструментом для реалізації власних ініціатив та проєктів; розуміння представників ІТ-бізнесу впливу співпраці на власні компанії; забезпечення вигідних умов

існування та розвиток в цілому, шляхом висвітлення та поширення цінностей соціально-відповідального бізнесу.

- Є приклади успішно зреалізованих спільних проєктів, які допомогли вирішити певну проблему в місті та сприяли розвитку інфраструктури в ньому.
- Факторами та ризиками, які впливають на негативний результат проєктів кооперації є: ймовірні джерела фінансування, труднощі в правовому полі та незацікавленість одної зі сторін співпраці в успішній реалізації проєктів.
- Є потреба в розвитку чи покращенні окремих процесів спільної праці між представниками ІТ-бізнесу та міською владою.

2.1.7. Основні етапи дослідження

С. Давидов виділяє три основні етапи проведення соціологічного дослідження: розробка програми дослідження; проведення емпіричного дослідження, обробка та аналіз даних, формування висновків, складання звіту. (Давыдов, 2008)

- **Підготовчо-організаційний етап**

1. Розробка програми дослідження:

0. Визначення проблемної ситуації;
1. Огляд та опрацювання літератури;
2. Прописання актуальності проблеми;
3. Визначення теоретико-методологічного підходу на якому базуватиметься дослідження;
4. Визначення мети, об'єкту, предмета емпіричного дослідження;
5. Визначення основних методів збору інформації у рамках емпіричного дослідження;

6. Прописання основних завдань емпіричного дослідження;
 7. Проведення операціоналізації понять та створення дизайн-схеми;
 8. Формулювання основних гіпотез емпіричного дослідження;
 9. Розробка вибіркової сукупності для проведення емпіричного дослідження;
2. Розробка інструментарію для проведення емпіричного дослідження;
 0. Розробка гайдів для проведення глибинних інтерв'ю;
 3. Підбір респондентів для глибинного інтерв'ю;
 0. Розробка скринера для відбору респондентів для участі у глибинних інтерв'ю;
 1. Розповсюдження скринера;
 4. Проведення пілотного дослідження;
 5. Аналіз результатів пілотного дослідження та внесення певних правок;

• **Основний етап**

1. Збір первинної соціологічної інформації якісними методами:
 0. Проведення глибинних інтерв'ю;
2. Контроль якості отриманої соціологічної інформації;

• **Заключний етап**

1. Підготовка зібраної соціологічної інформації до опрацювання:
 0. Створення кодифікатора;
 1. Створення комп'ютерної бази;
 2. Опрацювання зібраної соціологічної інформації;
 3. Вторинне прочитання текстів;
 4. Кодування інформації;
 5. Проведення аналізів зібраної інформації (інтент-аналіз, нарративний аналіз, дискурс-аналіз, контент-аналіз тощо);

2. Формулювання результатів емпіричного дослідження;
3. Розробка рекомендацій відповідно до результатів емпіричного дослідження;
4. Створення звіту за результатами дослідження:
 0. Розробка інфографік, що представляють основні результати дослідження;
 1. Оформлення додатків;
5. Представлення звіту та отриманих результатів у ЗМІ та серед локальних органів влади та представників громадського сектора;

2.1.8. Інструментарій дослідження, методи збору інформації та методи формування вибіркової сукупності

Для збору даних було обрано якісний метод, а саме глибинне інтерв'ю face-to-face. Цей метод був обраний відповідно до його особливостей, а саме можливості в отриманні детальнішої інформації щодо ініціації та реалізації спільних проектів між представниками ІТ-бізнесу та місцевого самоврядування, а також результатів та проблемних точок такої співпраці. Для більш чіткого та об'єктивного обсягу зібраних даних буде проведено 4 глибинні інтерв'ю. Двоє респондентів будуть представниками місцевого самоврядування і будуть відібрані відповідно до департаменту Львівської міської ради, який найбільш регулярно проводить кооперацію з локальним бізнесом, зокрема з ІТ-сектором. Ще двоє респондентів будуть представниками бізнесу в ІТ-секторі, які брали участь в спільних з місцевим самоврядуванням проектах і мають як позитивний, так і негативний досвід такої співпраці. Респонденти, які є представниками ІТ-сектору, будуть відібрані відповідно до проектів, які були згадані та описані респондентами, які були представниками місцевого самоврядування. Для

отримання інформації був розроблений гайд для глибинних інтерв'ю. Важливим є те, що інтерв'ю з респондентом, в залежності від того, яку сторону учасників кооперації він буде репрезентувати, буде відрізнятися, а тому було створено 2 види гайдів. З ними можна ознайомитися в додатках до даного дослідження. Див. у Додатках.

2.2 Аналіз результатів опитування

У цьому розділі буде представлено аналіз результатів опитування респондентів щодо проведення співпраці між ІТ-сектором та місцевим самоврядуванням у місті Львів. Варто зауважити, що головним акцентом аналізу виступають саме окремі проекти, а не персональний досвід представників обох сторін. Також необхідно вказати й те, що результати цього дослідження не можуть репрезентувати ситуацію в інших містах чи регіонах України, оскільки метою цієї роботи є дослідження такого роду співпраці саме у Львові. Натомість, за умови використання сформованої методології можна досліджувати кооперацію між представниками ІТ-сектору та міською владою на прикладі інших міст України.

Одним із завдань цього дослідження є виявлення та аналіз форм співпраці між Львівською міською радою та ІТ-сектором у Львові. В ході проведення глибинних інтерв'ю з респондентами було виявлено дві ключові форми кооперації. Перша форма – дотримання двома сторонами співпраці законодавчих зобов'язань. Іншими словами - це процес, коли ІТ-бізнес чесно та відкрито проводить процес оподаткування, що наповнює місцевий бюджет, а органи місцевого самоврядування, в свою чергу, за рахунок цих коштів спряють створенню та побудові міського середовища, яке буде комфортним для розвитку

бізнесу в ІТ галузі. Таку форму кооперації ілюструє в своєму висловлюванні один з респондентів:

«Тому, можна сміло сказати, що, власне, завдяки бізнесу наповнюється міський бюджет» *(представник місцевого самоврядування, учасник ГІ №1, м. Львів).*

Другою формою співпраці між визначеними сторонами є проектна співпраця. Суть її полягає в процесі співпраці між представниками місцевого самоврядування та ІТ-сектору над конкретним проектом, ціллю якого, як правило, є розвиток міського простору та вирішення проблем, які в ньому присутні. Зокрема, один з респондентів зазначає, що:

«Якщо говорити про будь-які такі прикладні проекти, я б напевно їх розділила на дві великі частини. Одне - де ініціатором є місто... Або ж ініціатива може йти від компанії. Компанія розробляє якийсь продукт, який або безпосередньо може вирішити якусь проблему в місті, тобто вони вже цільово знають, який продукт вони пропонують, і приходять в міську раду. В другому випадку, тяжко сказати на жаль чи на щастя, але інколи доводиться таким компаніям відмовляти. З різних причин - буває захмарна ціна" *(представник місцевого самоврядування, учасник ГІ №2, м. Львів).*

Ця думка ілюструє, що проектна форма кооперації не відбувається в односторонньому порядку, натомість ініціатором до реалізації спільних проектів можуть виступати як представники місцевої влади, так і власники та працівники бізнесу в галузі інформаційних технологій. Також варто зауважити, що респондент вказує на те, що не кожна ініціатива може бути нереалізована відповідно до різних факторів. Варто зауважити, що фактори, які сприяють зриву

проектної кооперації, будуть детально висвітлені та проаналізовані в подальшій праці над отриманими результатами опитування.

Перед аналізом отриманих результатів опитування щодо попередньо запропонованих гіпотез щодо сучасного стану та перспектив розвитку цієї кооперації слід виокремити аспект, який першочергово не був акцентом цього дослідження, проте був висвітлений респондентами у більшості глибинних інтерв'ю, а тому є важливим при вивченні даного явища, оскільки саме він висвітлює те, що подібна проектна співпраця не є звичайними ринковими відносинами, а й справді базується на соціальних цінностях та бажанні розвивати міський простір. Цей аспект стосується фінансової складової співпраці. Зокрема, респонденти вказували, що метою спільних проектів, особливо серед представників ІТ-сектору, ніколи не був заробіток. Проте, така проектна співпраця завжди відбувається в стилі замовника-підрядника й обов'язково є оплачуваною. Вартим уваги є той факт, що ціна, яка сплачується ІТ-компаніям за реалізацію спільних проектів, як правило, покриває лише «собівартість» проекту або ж процес ціноутворення включає в себе мінімальний прибуток. Зокрема, респонденти вказують, що у деяких проектах ціна, яка була сплачена в межах співпраці була меншою в 8-10 разів від тої, яка є на комерційному ринку. Саме тому, попри сплату певної суми однією стороною іншій, це все ж залишається співпрацею, а не звичними ринковими відносинами. Всю вищеписану інформацію чітко ілюструють наведені нижче цитати респондентів.

«Жоден з цих проектів не був, не було метою заробити. Тобто вони вони всі комерційні звичайно, але на них ставка не робилась на великий профіт. Але соціальна така складова для виховання працівників, ну, має значення»

(представник ІТ-сектору, учасник ГІ №3, м. Львів).

«І так чи інакше, якісна робота розробників повинна бути оплаченою. Можливо не на ринкових цінах... Хтось пропонував комерційну пропозицію, хтось казав, що зроблять все безкоштовно. Такий підхід, якщо чесно, завжди мене трохи лякає тому, що немає розуміння що далі. Тобто окей, ви нам зробите безкоштовно, але чи будете ви це безкоштовно підтримувати? Чи нам не треба буде платити там за хостинг цього всього?» *(представник місцевого самоврядування, учасник ГІ №2, м. Львів).*

Подальша робота буде відбуватись шляхом висвітлення відповідей та думок респондентів та їх аналіз по відношенню до кожної окремої гіпотези, яка є сформульована та висунена в рамках окремого завдання дослідження.

Висвітливши можливі форми співпраці між місцевим самоврядуванням та ІТ-сектором, слід перейти до наступного завдання цього дослідження, а саме з'ясувати основні фактори, які визначають перебіг та результат такої кооперації. Перша гіпотеза в рамках даного завдання звучить так: «Серед власників й працівників ІТ-сектору та представників міської влади міста Львів існує чітке переконання що кооперація між ними є необхідною». В рамках цього твердження важливим є аналіз настанов представників обох сторін щодо потреби в спільній діяльності. Після проведення глибинних інтерв'ю стає цілком зрозумілим, що як представники місцевого самоврядування, так і власники бізнесу та працівники в ІТ-сфері мають чітке переконання що співпраця між ними є потрібною. Зокрема, один з респондентів висвітлив наступну думку:

«Бізнес, його основна функція не тільки ж заробляти гроші для себе. В нього досить багато їх, а в тому числі допомагати і окрім того, що держава допомагає якось соціально, ну і додатково це все таки, ну, вести не соціальний, не соціально відповідальний бізнес в сучасних реаліях – це моветон. Твій бізнес повинен приносити якість добро, не тільки в вигляді своєї безпосередньої

діяльності, але й якоїсь додаткової" (представник ІТ-сектору, учасник ГІ №4, м. Львів).

Виходячи з відповіді респондента, стає зрозумілим, що причиною організації та проведення співпраці з органами місцевого самоврядування для бізнесу є не лише усвідомлення необхідності в ній, а це є однією з ключових функцій будь-якого підприємства, зокрема й в ІТ-галузі. Процес кооперації над різними проектами для респондента активно висвітлює компанію як соціально відповідальний бренд, ціллю якого є не лише власне збагачення та розвиток, а й позитивний вплив на суспільство та вирішення певних його проблем. Цікаво зауважити, що це переконання респондента ілюструє концепції щодо явища «підприємництво» серед теоретиків, напрацювання та теорії яких були висвітлені в першому розділі цієї роботи.

Також, серед відповідей інших респондентів щодо наявності в них переконання в цінності кооперації між ІТ-сектором та місцевим самоврядуванням, є думка, що саме бізнес, зокрема й в галузі інформаційних технологій, є джерелом змін в різних сферах діяльності мешканців міста, а тому є ключовим ініціатором його розвитку. Це переконання чітко ілюструє наведена нижче цитата.

«Ну звичайно зацікавлений в співпраці і вважаємо, що така співпраця є необхідною тому, що по великому рахунку бізнес, він є ключовим наповнювачем міського бюджету, він є, власне, створювачем тих тенденцій, які є» (представник місцевого самоврядування, учасник ГІ №1, м. Львів).

Після висвітлення переконання представників обох сторін співпраці в необхідності її проведення, слід перейти до аналізу другої гіпотези цього дослідження – «сторони такої співпраці мають чітке бачення щодо її позитивних результатів та наслідків для міста». Поруч з переконанням щодо необхідності в

проведенні двосторонньої кооперації важливим є й те, чи вбачають її учасники користь від ініціації та реалізації спільних проектів для міського простору та людей, які в ньому проживають. Насамперед, важливо зауважити, що кожен респондент у відповіді на це питання вказав, що вбачає користь від співпраці. Зокрема, варто виділити думку, яка була представлена зразу в двох інтерв'ю – представники ІТ-бізнесу беруть участь в такій співпраці й наполегливо виконують свої обов'язки в ній й через те, що вбачають користь від неї не лише для інших людей, а й безпосередньо для себе та своїх близьких. Іншими словами, учасники не лише вбачають позитивні результати від кооперації для міста і його мешканців загалом, а й розуміють, що її успішні результати поширюються й на них самих. Це переконання чітко проілюстроване в наступній відповіді респондента.

«А тут вони розуміли, що створюють проект в тому числі й для себе. А може їм знадобиться якась довідка, або їм потрібне буде контактувати з міською радою, отримати на щось дозвіл чи ще щось, і вони тому робили цей проект для себе»
(представник місцевого самоврядування, учасник ГІ №2, м. Львів).

Поруч з переконаннями учасників цієї кооперації щодо потреби в ній та в її результативності та користі для розвитку міста важливим фактором, який впливає на процес співпраці, є мотивація та бажання до її реалізації. Саме цього аспекту стосується третя гіпотеза – «Чинники, які впливають на готовність та мотивацію до такої кооперації: прагнення обох учасників співпраці розвивати місто, усвідомлення міською владою того, що ця співпраця є успішним інструментом для реалізації власних ініціатив та проектів, розуміння представниками ІТ-бізнесу впливу співпраці на власні компанії: забезпечення

вигідних умов існування та розвиток в цілому, шляхом висвітлення та поширення цінностей соціально відповідального бізнесу».

У відповідях респондентів, які є представниками місцевого самоврядування, щодо чинників мотивації до спільної з ІТ-сектором реалізації проектів чітко спостерігається усвідомлення того, що така співпраця допомагає вирішувати поставлені перед місцевим самоврядуванням задачі та вирішувати проблемні точки в різних сферах. До прикладу, один з респондентів вказує те, що:

«В нас є якась ідея, будь-то в нас в управлінні якісь є задачі, які стоять перед нами або, наприклад, якісь завдання/проблеми, які стоять перед нашими колегами з інших структурних підрозділів. Є якась проблема, якесь завдання, яке треба вирішити. Вони розуміють, що в цьому може допомогти якийсь іт-інструмент, але вони не знають як його зробити» *(представник місцевого самоврядування, учасник ГІ №2, м. Львів).*

Відповідно до цього можна стверджувати, що усвідомлення того, що співпраця з ІТ-бізнесом допомагає вирішувати проблеми, досягати поставлені цілі та реалізовувати власні проекти, насправді служить фактором мотивації до проведення такого роду кооперації. Також варто зазначити й те, що описуючи саме цей аспект мотивації, представниками місцевого самоврядування не було згадано інших факторів, які впливають на готовність до співпраці.

Якщо брати до уваги чинник, в якому йдеться про бажання розвивати місто та підвищувати рівень життя в ньому за рахунок двосторонньої кооперації, то один з респондентів вказав наступну думку:

«Однозначно, жити в комфорті, успішно тут, в Україні, у Львові, хочу, щоб діти наші лишилась тут в Україні і ми не байдужі до того як побудована економіка, господарка місцева» *(представник ІТ-сектору, учасник ГІ №3, м. Львів).*

Звідси стає зрозумілим, що поруч з небайдужістю до стану різних сфер діяльності міста серед представників ІТ-сектору є чітка мотивація розвивати місто. В даному випадку ця готовність до співпраці пов'язана з мотивацією розвивати місто до стандартів більш розвинених міст. Метою цього є бажання того, щоб члени сім'ї не покидали країну та місто в пошуках кращих умов проживання, а залишались у Львові й також долучались до його розвитку. Якщо звернути увагу на відповіді представників місцевого сектору, то можна стверджувати, що у своїх відповідях щодо факторів, які впливають на бажання співпрацювати з представниками ІТ-сектору, не було безпосередньо згадано про бажання розвивати місто. Натомість, можна припустити, що даний фактор сприймається як такий, який є само собою зрозумілим, а тому не був окремо висвітлений у відповідях. Цю гіпотезу обов'язково потрібно буде перевірити в подальших дослідженнях.

Останній чинник, який, згідно з гіпотезою, впливає на готовність представників ІТ-сектору співпрацювати з місцевим самоврядуванням – усвідомлення того, що за рахунок поширення цінностей соціально відповідального бізнесу можна розвивати компанію, власником чи працівником якої є індивід. Цікавим є те, що у своїх відповідях респонденти безпосередньо вказували на цей фактор. Це можна спостерігати в наведеній нижче цитаті.

«Основна мета - це є підтримка корпоративної культури, підтримка такої нашої місії компанії, розвиток талантів. Наша компанія складається з людей, в яких в кожному виховуємо якийсь талант і, в тому числі, соціальну відповідальність»

(представник місцевого самоврядування, учасник ГІ №3, м. Львів).

Варто зауважити, що серед відповідей респондентів, які є представниками обох сторін кооперації, не було зазначено інших чинників, які впливають на мотивацію та готовність до реалізації спільних проектів.

Невід'ємною частиною дослідження сучасного стану кооперації між міською владою та ІТ-сектором є висвітлення та аналіз успішно реалізованих спільних проектів. Гіпотеза, яка була сформульована для аналізу цього аспекту, звучить так – «є приклади успішно реалізованих проектів, які допомогли вирішити наявну проблему в місті та сприяли його розвитку». Зокрема, важливо зрозуміти не лише наявність таких прикладів, а й їх якість та те, яку проблему в кінцевому рахунку було вирішено та яку користь приніс певний проект для міста та його мешканців. В ході проведення інтерв'ю респонденти вказували на проекти, які виявились успішними. Прикладом цьому є опис одного з такого проекту респондентом.

«Успішним проект, перший крок - це, напевно, є створення єдиної, централізованої бухгалтерії для всіх ЖЕКів. В них тоді в більшості навіть комп'ютерів не було, хіба в зошитах вели ту бухгалтерію. Ми їм поставили стандартизовану базу для всіх» (*представник ІТ-сектору, учасник ПІ №3, м. Львів*).

Згідно з даними, на момент ініціації та зародження кооперації над цим проектом була наявна проблема щодо документообігу в комунальних установах міста Львів – все це велось в ручному та паперовому вигляді. Не є секретом той факт, що така модель діяльності подібних установ безпосередньо чинить вплив на зниження ефективності та створенні великої кількості проблем та критичних моментів. Натомість після проведення проектної форми кооперації між представниками ІТ-бізнесу та місцевим самоврядуванням цю проблему було успішно вирішено. Зроблено це було шляхом переведення більшої частини діяльності комунальних

установ на електронну систему документообігу. В свою чергу, згідно з словами респондента, це одразу мінімізувало кількість проблем, які були присутні до реалізації співпраці.

Другим прикладом успішної співпраці сторін є проект в сфері електронного державного управління (так званого e-government). Нижче наведена цитата респондента, який закцентував увагу на цьому проекті.

«Проект був запущений. Він працював. На ньому були реалізовані декілька не сотень, а тисяч запитів від громади і, відповідно, він відпрацював в тому режимі, в якому воно повинно було бути. Після 24 лютого його відключили, оскільки там були відключені від реєстрів і тому було можливості для функціонування самої системи. На даний момент з боку міської ради прийшло декілька ще запитів, про які ми ще раніше домовлялися, для того, щоб внести зміни деякі косметичні, деякі функціональні, але нескладні» *(представник IT-сектору, учасник ГІ №4, м. Львів).*

Відповідно до думки стає зрозумілим, що проект, над яким працювали представники IT-сектору та місцевого самоврядування є успішно реалізований. Підтвердженням цьому також є кількість запитів від мешканців міста, які були розміщені та опрацьовані цією системою. Важливо також зазначити, що сфера електронного державного управління є вагомим інструментом, за допомогою якого можна вирішувати велику кількість проблем як для мешканців міста, так і для працівників органів місцевого самоврядування. До прикладу – зменшення витрати часу на отримання мешканцями міста певних документів, підвищення ефективності роботи працівників таких установ, тощо. Відповідно до цього постає чітке розуміння того, що даний проект не лише був реалізований, а й сприяв оптимізації та пришвидшенню процесу комунікації представників органів місцевого самоврядування та мешканців міста. Також, цікавим є й те, що у своїй

думці представник ІТ-бізнесу у Львові вказує на те, що кооперація в подібних проектах не завершується на моменті створення і запуску, в даному випадку, сайту. Сторони продовжують спільно працювати над покращенням та оптимізації роботи продукту, що вказує на відповідальне та сумлінне ставлення до реалізації спільних проектів.

Останнім прикладом у цьому аналізі вдалих результатів кооперації є робота над «системою для автоматизації навчального процесу». Перед аналізом результату цього проекту слід ознайомитись з тим, що про це розповів безпосередньо респондент:

«Тобто таке середовище, де кожен бачить як відбувається навчальний процес...

Насправді хороше рішення і маю надію, що не зважаючи на війну і на всі складні обставини, ми таки на вересень вийдемо на те, щоб в усіх школах була одна система" (*представник місцевого самоврядування, учасник ГІ №2, м. Львів*).

Зі слів респондента стає зрозумілим, що цей проект покликаний оптимізувати навчальний процес у школах Львова. Також, представник міської влади сконцентрувала увагу на тому, що актуальність цього проекту суттєво зросла після весни 2019 року, коли поширилась пандемія коронавірусу й практично усі навчальні заклади були змушені перейти на онлайн-формат навчання. Проте, навіть за умови проведення стаціонарного процесу навчання ця система допоможе оптимізувати його. Варто звернути увагу, що проект знаходиться на фінальній стадії реалізації, проте у зв'язку з війною, яку в 2022 році розпочала російська федерація, його запуск дещо відклався. Не зважаючи на це, планується, що з вересня 2022 року цей проект буде повністю реалізований та запусканий у всіх школах міста Львів.

Висвітливши приклади успішної співпраці, а саме реалізації проектів, та проаналізувавши які проблемні точки були вирішені за допомогою їх й які процеси вони дозволили оптимізувати, можна стверджувати, що проведення такого роду кооперації між міською владою та ІТ-бізнесом є справді ефективною та корисною для міста та його жителів. Зокрема, важливо зауважити, що, як і в будь-якому проекті, обидві сторони бажають досягти успішного результату, а тому виокремити фактори, які безпосередньо впливають на вдалу реалізацію співпраці важко. Натомість, при дослідженні такої кооперації слід звернути увагу на фактори, які можуть ставити під ризик успіх спільної роботи в рамках певного проекту.

Саме тому критично важливим є висвітлення та аналіз негативного досвіду кооперації. Гіпотеза, яка стосується цього аспекту – «факторами та ризиками, які впливають на негативний результат проектів кооперації є: ймовірні джерела фінансування, труднощі в правовому полі та незацікавленість одної з сторін в успішній реалізації проекту». Для дослідження цієї гіпотези було зібрано інформацію щодо проектів, реалізація яких закінчилась, з тих чи інших причин, неуспіхом. Приклад одного з таких проектів респондент зазначає у наступній цитаті:

«Вони щось так довго їх вибирали, ми пробували допомагати. І ми кілька таких пробних табло за свій кошт поставили, було кілька місць на площі Ринок, ще десь. Ми не змогли це передати в експлуатацію місту за 0 гривень. Бо треба було за експлуатацію місто самому сплачувати. Вони так і не змогли на себе перебрати...» (*представник ІТ-сектору, учасник ГІ №3, м. Львів*).

Відповідно до інформації, яку надав респондент, стає зрозумілим, що продукт, як кінцевий результат спільного проекту, був створений, проте з фінансових причин не був переданий на використання представниками місцевого самоврядування.

Варто зауважити, що міська влада не погодилась на отримання та прийом результату проекту навіть за умови, що він буде безкоштовним. На думку респондента, представники місцевого самоврядування не були готовими сплачувати ціну за використання та підтримку цього продукту, що не дозволило закінчити цей проект успішно. Що стосується фінансування проектів кооперації між міською владою та представниками ІТ-сектору, то респондент також вказує на те, що якість подібних проектів часто може бути неідеальною. У зв'язку з відверто малими бюджетами в деяких проектах доводилось суттєво економити.

«Намагались використати або студентів, або учасників наших різних курсів з SoftServe, які потім йшли на роботу, або для старту проектів чи для дипломних робіт ми давали такі завдання, то ми економили. Якість проекту не була ідеальною, це було слід визнати» *(представник ІТ-сектору, учасник ПІ №3, м. Львів).*

Поряд з фактором фінансування проекту в гіпотезі йдеться про можливий негативний вплив на успіх проекту зі сторони юридичних аспектів такої співпраці. Тут варто зауважити, що жоден респондент не вказав на те, що цей фактор може впливати на неуспішну реалізацію спільних проектів. Останнім фактором розглядається незацікавленість одної з сторін в успішному та результативному закінченні кооперації. Щодо попереднього неуспішного проекту, про який розповідав один з респондентів, також було зазначено проблему того, що представник місцевого самоврядування, який курував роботу над цим проектом, фактично, не був зацікавленим в його реалізації. Натомість, цікавим є те, що фактор незацікавленості в успішній реалізації проекту зі сторони місцевого самоврядування може полягати в інституціональному чиннику. Зокрема, коли керівник проекту з ІТ-сектором отримує підвищення або ж переходить на іншу посаду й приходить новий менеджер - це безпосередньо

ставить під загрозу успішність кооперації, оскільки “нова” людина може бути незацікавленою в її продовженні або в запланованих результатах.

Цитата, яка ілюструє це наведено нижче.

«Основна проблема всіх цих проектів це є, в першу чергу, драйвер - особа, якій це потрібно зі сторони місцевого самоврядування, який готовий брати на себе відповідальність і її використовувати. Якщо такому керівнику проект потрібен лише для піару, в скорому часі керівник змінюється, і цей проект вже нікому не потрібен. Він, фактично, вмирає» (*представник ІТ-сектору, учасник ПІ №3, м. Львів*).

Виходячи з опису досвіду співпраці над неуспішними проектами можна стверджувати, що такі фактори як фінансування та незацікавленість одної з сторін кооперації в результативності проекту дійсно чинять негативний вплив на кінцевий результат двосторонньої співпраці. Натомість, у відповіді на питання про негативний досвід кооперації один з респондентів вказав на ще один фактор, який впливає на можливість зриву або неспішної реалізації проекту – процес розбіжності сторін в очікуваннях та їх ролей після закінчення кооперації. Іншими словами, йдеться про ситуації, коли не було чітко проговорено те, яка сторона буде відповідальною за функціонування та обслуговування продукту, який є результатом кооперації. Цей фактор не брався до уваги при дослідженні, проте в разі проведення подальших досліджень його слід обов’язково дослідити. Також варто зауважити, що представники міської влади, у свою чергу, не вказували на такі фактори, оскільки стверджували, що в більшій мірі залишаються задоволеними в кооперації з ІТ-сектором.

Проаналізувавши сучасний стан кооперації місцевого самоврядування та ІТ-сектору у місті Львів слід звернути увагу на перспективи її розвитку. Зокрема, гіпотеза, яка стосується даного аспекту сформульована у наступний спосіб – «є

потреба в розвитку чи покращенні окремих процесів спільної праці між представниками ІТ-бізнесу та міської влади». Зрозумілим є те, що однією з умов подальшого розвитку такої кооперації є активна робота над наявними в ній проблемами, які були описані раніше. Після проведення інтерв'ю виникло розуміння того, що обидві сторони зацікавлені в збільшенні кількості спільних проектів та обсягів співпраці, а тому прагнуть до її подальшого розвитку на рівні міста. Саме в цьому контексті респондентами було озвучено пропозиції, які б сприяли швидшому та результативнішому прогресу спільної роботи. Зокрема, один респондент зазначає, що:

«Поки в будь-якому органі місцевого самоврядування немає відповідальної особи, якщо ми говоримо про айтишні проекти, поки немає СІО, тобто людини, яка є Information Officer, в місті, не тільки з повноваженнями, але й з правами і з обов'язками, щоб впливати на ці процеси, то толку не буде ніколи»
(представник ІТ-сектору, учасник ГІ №3, м. Львів).

Відповідно до пропозиції одного з учасників інтерв'ю у структурі міської влади необхідною є людина, яка зможе будувати стратегію та курувати спільну з ІТ-компаніями співпрацю. Саме стратегія, системність та наявність одної контактної особи дозволить розвинути процес кооперації цих двох сторін. Також ця пропозиція безпосередньо б могла вирішити один з чинників зриву співпраці, які були описані вище - інституціональний аспект місцевого самоврядування. Ще один респондент звертає увагу на необхідність розвитку правових аспектів проведення співпраці.

«Тому я думаю, що ця сіра зона – законодавство в сфері закупівлі програмного забезпечення чи розробки програмного забезпечення коли ці органи влади співпрацюють, воно повинно бути або вдосконалене або бути трошки краще

розширене, щоб ця співпраця була активніша та ефективніша» (*представник ІТ-сектору, учасник ГІ №4, м. Львів*).

Враховуючи поради, які надали респонденти та бажання обох сторін продовжувати та масштабувати співпрацю постає чітке розуміння, що перспективи розвитку цього явища є видимими та високоймовірними до реалізації.

Висновки до Розділу 2

Проаналізувавши у цьому розділі форми співпраці, фактори, які визначають її поточний стан та результати, а також перспективи її розвитку, можна зробити наступні висновки:

- Серед власників й працівників ІТ-сектору та міської влади міста Львів існує чітке переконання що кооперація між ними є необхідною.
- Сторони такої співпраці мають чітке бачення щодо її позитивних результатів та наслідків для міста.
- Чинники, які впливають на готовність і мотивацію до такої
- кооперації: прагнення обох учасників співпраці розвивати місто; усвідомлення міською владою того, що ця співпраця є успішним інструментом для реалізації власних ініціатив та проектів; розуміння представників ІТ-бізнесу впливу співпраці на власні компанії: забезпечення вигідних умов існування та розвиток в цілому, шляхом висвітлення та поширення цінностей соціально-відповідального бізнесу.
- Є приклади успішно зреалізованих спільних проектів, які допомогли вирішити певну проблему в місті та сприяли розвитку інфраструктури в ньому.
- Факторами та ризиками, які впливають на негативний результат

- проектів кооперації є: ймовірні джерела фінансування, труднощі в правовому полі та незацікавленість одної зі сторін співпраці в успішній реалізації проектів.
- Є потреба в розвитку чи покращенні окремих процесів спільної праці між представниками ІТ-бізнесу та міською владою.

Загальні висновки

У першому розділі була розкрита актуальність кооперації між представниками ІТ-бізнесу та місцевим самоврядуванням у Львові. Також були опрацьовані теоретичні та методологічні моделі, базуючись на яких було проведено дослідження. З усіх описаних підходів було обрано теорії А. Сміта, Д. Рікардо, М. Фрідмана та А. Маршалла, за допомогою яких було розроблене власне визначення поняттю “підприємництво”.

Підприємництво - це міждисциплінарне економіко-соціальне явище з великою кількістю функцій, з яких основною є вироблення товарів та послуг з ціллю отримання прибутку. Підприємництво чинить вагомий вплив на суспільство та на такі сфери як: економіка, культура, медицина, право, соціальний захист та інші, в тому числі і при співпраці з міським самоврядуванням.

Було розкрито специфіку саме ІТ-бізнесу, а також розглянуто такі поняття як міський простір, місцеве самоврядування, кооперація міської влади та ІТ-сектору.

Зокрема, дослідники вказали, що місцеве самоврядування є обов’язковим аспектом будь-якої країни, адже саме воно бере на себе відповідальність за захист жителів певної соціальної громади, представлення їхніх інтересів та розвиток міста.

Базуючись на опрацьованих даних та моделях співпраці бізнесу та місцевого самоврядування, було виокремлено фактори, які впливали на перебіг й результати співпраці, а також перспективи її розвитку.

В емпіричній частині цієї роботи була описана методологія проведення дослідження. Зокрема, було визначено, що для проведення дослідження буде використаний якісний метод, а саме глибинні інтерв’ю. Також був розроблений інструментарій дослідження – гайди, за допомогою яких і були проведені напівструктуровані глибинні інтерв’ю. Після збору інформації, було проведено

аналіз, що дозволило підтвердити або спростувати запропоновані гіпотези. Натомість, після проведення аналізу отриманих даних, були зроблені висновки, що серед власників й працівників ІТ-сектору та міської влади міста Львів існує чітке переконання що кооперація між ними є необхідною, сторони такої співпраці мають чітке бачення щодо її позитивних результатів та наслідків для міста, чинниками, які впливають на готовність і мотивацію до такої кооперації є: прагнення обох учасників співпраці розвивати місто; усвідомлення міською владою того, що ця співпраця є успішним інструментом для реалізації власних ініціатив та проектів; розуміння представників ІТ-бізнесу впливу співпраці на власні компанії: забезпечення вигідних умов існування та розвиток в цілому, шляхом висвітлення та поширення цінностей соціально-відповідального бізнесу, є приклади успішно зреалізованих спільних проектів, які допомогли вирішити певну проблему в місті та сприяли розвитку інфраструктури в ньому, факторами та ризиками, які впливають на негативний результат проектів кооперації є: ймовірні джерела фінансування, труднощі в правовому полі та незацікавленість одної зі сторін співпраці в успішній реалізації проектів, є потреба в розвитку чи покращенні окремих процесів спільної праці між представниками ІТ-бізнесу та міською владою. Також було виявлено аспекти, які першочергово не брались до уваги, проте після проведення збору інформації стало зрозуміло, що вони є вкрай важливими при дослідженні кооперації між міською владою та ІТ-сектором. Зокрема, увага припала на фінансовий аспект співпраці, чинники, які ставлять під ризик успішність такої співпраці – розбіжність в очікуваннях щодо ролей і обов'язків сторін після завершення кооперації та інституціональні аспекти місцевого самоврядування.

Список джерел та використаної літератури

Список джерел

1. Верховна Рада України. (1997). *Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні”*. Газета «Голос України». Київ: Верховна Рада України.
2. Львівська міська рада. (2018). *План місцевого економічного розвитку*. Львів.
3. Львівська міська рада. (2020). *Підсумки 2019 року*. Львів. Департамент економічного розвитку.
4. Транскрипт інтерв'ю, представник місцевого самоврядування, травень 2021 року.
5. Транскрипт інтерв'ю, представник ІТ-сектору, травень 2021 року.
6. Транскрипт інтерв'ю, представник місцевого самоврядування, квітень 2022 року.
7. Транскрипт інтерв'ю, представник ІТ-сектору, квітень 2022 року.

Список літератури

8. Бондар А. В., Смоленніков Д. О. (2016). *Розроблення механізму партнерства влади, бізнесу та громади для реалізації еколого-орієнтованих проєктів*. Суми. Сумський державний університет.
9. Варналій З. С. (2001). *Мале підприємництво: основи теорії та практики*. К.: Т-во “Знання”. КОО.
10. Вебер М. (1990). *Город. Избранные произведения*. Перевод с немецкого и общая редакция: Ю. Н. Давыдов. М., “Прогресс”.
11. Вебер М. (1994). *Протестантська етика і дух капіталізму*. Київ: Основи.

12. Газуда Л. М., Слюсаренко В. Є. *Громадські організації як “третій сектор” економіки*. Серія Економіка. Випуск 2 (32).
13. Давыдов С. А. (2008) Конспект лекцій по соціології, М.: Єксмо.
14. Кацьора, О. (2013). *Соціологічні підходи до визначення підприємництва*. Науковий вісник Ужгородського національного університету.
15. Комих Н.Г. *Габітус підприємництва: сутність та евристичні можливості*. СОСІОПРОСТІР: Міждисциплінарний збірник наукових праць з соціології та соціальної роботи, No1'10.
16. Конспект лекції «Управління містами. Міська демократія» з курсу «Урбаністика: сучасне місто». Взято з:
https://courses.prometheus.org.ua/courses/IRF/URBAN101/2015_T1/about
17. Кузьмінський В. О. (2006). *Управління неприбутковою організацією*. Київ. Видавництво “Логос”.
18. Луценко П. П. (2015). *Особливості становлення інституту місцевого самоврядування в європейських країнах*. Кафедра політології і філософії ХарPI НАДУ. м. Харків.
19. Малес Л. В., Серета В. В., Соболевська М. О., Сорока Ю. Г. та інші. (2010). *Соціологія міста: навчальний посібник*. За заг. ред. О. К. Міхеевої. Донецьк: вид-во «Ноулідж».
20. Мілль С. (2001). *Про свободу: Есе*. Пер. з англ. [монографія]. К.: “Основи”.
21. Парк Р. Е. (2006). *Городское сообщество как пространственная конфигурация и моральный порядок*. Социологическое обозрение. Т. 5. No 1.
22. Рикардо Д. (1955). 1. *Начала политической экономики и налогового обложения*. Соч, т. 1.
23. Руцишин Г. (2019). *“Взаємодія бізнесу та громадського сектору: поточний стан та потенційні можливості (за результатами опитувань у західних та східних областях України)”*.

24. Сірий Є. *Підприємництво як предмет теоретико-соціологічного осмислення: розгорнення проблеми.*
25. Смит А. (1953). *Исследование о природе и причинах богатства народов.*
26. Токвиль А. (1992). *Демократия в Америке.* Пер. с фр. В. П. Олейника, Е. П. Орловой, И. А. Малаховой и др. предисл. Гарольда Дж. Ласки, коммент. В. Т. Олейника. М. : “Прогресс”.
27. Трубина Е. Г. (2011). *Город в теории: опыты осмысления пространства.* М.: Новое литературное обозрение.
28. Фридман М. (2006). *Капитализм и свобода.* М.: Новое издательство.
29. Шевчук І.Б., Старух А.І., Васьків О.М. та ін.; за заг. ред. І.Б. Шевчук (2020). *Інформаційні технології в бізнесі. Частина 1: Навчальний посібник.* Львів: Видавництво ННВК «АТБ», с. 387 – 389.
30. Шугальский, С. (2012) Социальные практики: интерпретация понятия. *Знание. Понимание. Умение.* № 2 с. 276-280.
31. Шумпетер Й. (1992). *Теория экономического развития: пер. с нем. / под общ. ред. А.Г. Милитковского.* М.: Изд-во “Прогресс”.
32. Frankenfield, Jake. (2022) *Technology Sector.* Investopedia Take from: https://www.investopedia.com/terms/t/technology_sector.asp
33. Lviv IT Research. (2015) *Дослідження ІТ-ринку Львова.*
34. Mgunda, Moses Isdory. (2019) *The impacts information technology on business.* Journal of International Conference Proceedings (JICP).

Додатки

Додаток 1 – Гайд для проведення глибинного інтерв'ю з представником місцевого самоврядування

Шановний респонденте. Це дослідження проходить в рамках написання дипломної роботи. В цьому дослідженні я намагаюся з'ясувати основні форми співпраці міської влади та підприємництва, а також з'ясувати основні фактори, які визначають перебіг та результати співпраці цих двох структур. Я вдячний Вам за Вашу згоду долучитися до цього наукового проекту.

Я буду записувати нашу розмову. Цей запис необхідний для того, щоб я згодом не пропустив щось важливе з нашої розмови.

Запис розмови буде доступний лише вузькому колу дослідників і ніколи не з'явиться у публічному доступі. Однак я прошу у Вас права процитувати в своїй роботі прямі цитати з інтерв'ю зі збереженням анонімності (зазвичай імена респондентів зашифровують і реальні імена ніколи не називають).

Тут не буває правильних чи неправильних відповідей, оскільки йдеться про Ваш персональний досвід, а він цінний таким, який він є. Тому прошу Вас бути максимально відвертими у власних відповідях.

Досвід респондента

1. Який у Вас рівень освіти, де Ви навчались, зокрема на якій спеціальності?
2. Опишіть, будь ласка, Ваш досвід роботи та кар'єрний шлях в місцевому самоврядуванні.
3. Чим займаєтесь на даний момент, в якому департаменті / відділі працюєте, на якій посаді, якими є Ваші посадові обов'язки?

Загальний блок питань щодо співпраці з ІТ-сектором

1. Чи вважаєте Ви, що кооперація місцевого ІТ-бізнесу та самоврядування є важливим аспектом в розвитку міста та його населення в цілому? Чому?

Початкова фаза кооперації з ІТ-сектором.

1. Як і за яких умов розпочалась Ваша співпраця?
 - *Хто виступив ініціатором співпраці?*
 - *Як відбулась перша комунікація?*
 - *Як відбулась перша зустріч?*
 - *Що було запропоновано Вам/Вами?*

2. В чому полягала співпраця між Вами та ІТ-бізнесом?
 - *Що за проект? Яка його ціль, мета? На що був орієнтований цей проект? Для якої аудиторії людей він був розроблений/ кому мав допомогти?*
 - *Які терміни виконання проекту?*
 - *Чи був він чітко розписаний, чи це була лише ідея?*
 - *Якою була ваша роль в цьому проекті?*
 - *Чому Ви погодились співпрацювати з місцевим самоврядуванням зі Львова?*
 - *Чи були підписані будь-якого роду офіційні документи про Вашу кооперацію?*

Безпосередній процес кооперації.

1. Яким чином була організована співпраця?
 - *Чи були чіткі реченці виконання завдань?*
 - *Яким темпом відбувалась реалізації проекту?*
 - *Чи проводилися регулярні зустрічі щодо проекту?*
 - *Якщо так, як відбувалися зустрічі? Онлайн чи офлайн? Чи звітували Вам або Ви за виконану роботу?*

- *Які враження/емоції були у Вас під час процесу співпраці?*
- *Чи виникали конфлікти під час реалізації проекту?*
- *Якщо так, як вдавалося їх вирішити?*
- *Якщо ні, то що, на Вашу думку, сприяло такій “безконфліктній” кооперації?*

Результати співпраці.

1. Чи був успішно зреалізований цей проект? Чи приніс він користь аудиторії, на який був розрахований?
2. Чи була презентація результатів? Як вона пройшла?
3. Які Ваші враження від такої кооперації?
4. Що б хотіли змінити (на початковій стадії кооперації, або ж в процесі реалізації ідеї)?
5. Чи б продовжували Ви і надалі співпрацювати з ІТ-сектором?

Дякуємо за участь! Ваша думка є дуже важливою та цінною!

Додаток 2 – Гайд для проведення глибинного інтерв'ю з представником ІТ-сектору

Шановний респонденте. Це дослідження проходить в рамках написання дипломної роботи. В цьому дослідженні я намагаюся з'ясувати основні форми співпраці міської влади та підприємництва, а також з'ясувати основні фактори, які визначають перебіг та результати співпраці цих двох структур. Я вдячний Вам за Вашу згоду долучитися до цього наукового проекту.

Я буду записувати нашу розмову. Цей запис необхідний для того, щоб я згодом не пропустив щось важливе з нашої розмови.

Запис розмови буде доступний лише вузькому колу дослідників і ніколи не з'явиться у публічному доступі. Однак я прошу у Вас права процитувати в своїй роботі прямі цитати з інтерв'ю зі збереженням анонімності (зазвичай імена респондентів зашифровують і реальні імена ніколи не називають).

Тут не буває правильних чи неправильних відповідей, оскільки йдеться про Ваш персональний досвід, а він цінний таким, який він є. Тому прошу Вас бути максимально відвертими у власних відповідях.

Досвід респондента

1. Який у Вас рівень освіти, де Ви навчались, зокрема на якій спеціальності?
2. Опишіть, будь ласка, Ваш досвід роботи та кар'єрний шлях в ІТ-галузі.
3. Чим займаєтесь на даний момент, в якій компанії працюєте, на якій посаді, якими є Ваші посадові обов'язки?

Загальний блок питань щодо співпраці з міським самоврядуванням.

1. Чи вважаєте Ви, що кооперація місцевого ІТ-бізнесу та самоврядування є важливим аспектом в розвитку бізнес-сектору та міста, його населення в цілому? Чому?

Початкова фаза кооперації з місцевим самоврядуванням.

1. Як і за яких умов розпочалась Ваша співпраця з міською владою?
 - *Хто виступив ініціатором співпраці?*
 - *Як відбулась перша комунікація?*
 - *Як відбулась перша зустріч?*
 - *Що було запропоновано Вам/Вами?*

2. В чому полягала співпраця між Вами та міською владою?
 - *Що за проект? Яка його ціль, мета? На що був орієнтований цей проект? Для якої аудиторії людей він був розроблений/ кому мав допомогти?*
 - *Які терміни виконання проекту?*
 - *Чи був він чітко розписаний, чи це була лише ідея?*
 - *Якою була ваша роль в цьому проекті?*
 - *Чому Ви погодились співпрацювати з місцевим самоврядуванням зі Львова?*
 - *Чи були підписані будь-якого роду офіційні документи про Вашу кооперацію?*

Безпосередній процес кооперації.

1. Яким чином була організована співпраця?
 - *Чи були чіткі реченці виконання завдань?*
 - *Яким темпом відбувалась реалізація проекту?*
 - *Чи проводилися регулярні зустрічі щодо проекту?*
 - *Якщо так, як відбувалися зустрічі? Онлайн чи офлайн? Чи звітували Вам або Ви за виконану роботу?*
 - *Які враження/емоції були у Вас під час процесу співпраці?*

- Чи виникали конфлікти під час реалізації проекту?
- Якщо так, як вдавалося їх вирішити?
- Якщо ні, то що, на Вашу думку, сприяло такій “безконфліктній” кооперації?

Результати співпраці.

1. Чи був успішно зреалізований цей проект? Чи приніс він користь аудиторії, на який був розрахований?
2. Чи була презентація результатів? Як вона пройшла?
3. Які Ваші враження від такої кооперації?
4. Що б хотіли змінити (на початковій стадії кооперації, або ж в процесі реалізації ідеї)?
5. Чи б продовжували Ви і надалі співпрацювати з львівською міською владою?
6. Чи рекомендували Ви б такий вид співпраці львівським підприємцям?

Дякуємо за участь! Ваша думка є дуже важливою та цінною!

Додаток 3 – Інформована згода

Респондент

Ім'я, прізвище _____

Контактна адреса _____

Контактний телефон _____

Адреса електронної пошти _____

Інформація для учасників дослідження:

Дослідження відбувається в рамках дипломної роботи студента 4-го курсу соціології УКУ.

Тема дослідження: “Співпраця ІТ-сектору та міської влади (на прикладі міста Львів)”

Вказана респондентом інформація може бути використаною для аналізу теми дослідження та для представлення його результатів під час захисту дипломної роботи. Зокрема, отримані дані можуть підлягати цитуванню в роботі, за умови дотримання усіх необхідних правил анонімності.

Побажання респондента щодо умов використання інформації:

Місце проведення глибинного інтерв'ю _____

Дата глибинного інтерв'ю _____

„Я, _____, дозволяю використовувати матеріали глибинного інтерв'ю, в якому я безпосередньо брав участь, відповідно до деталей, які представлені вище, а також згідно з моїми побажаннями”.

Респондент

_____ підпис респондента

_____ дата